

Vesna Mikačić
Institut za turizam, Zagreb

Primljeno: 6. 5. 1989.

REZIDENCIJALNA STRATIFIKACIJA SYDNEYA POD UTJECAJEM ETNIČKOG OKUPLJANJA DOSELJENIKA

SAŽETAK

Etnička strukturiranost metropolitanskog područja Sydneya je, kako to pokazuju podaci popisa stanovništva, vrlo izražena. Na osnovi analize podataka o prostornom rasporedu doseljenika u Sydneyu iz Južne, Zapadne i Sjeverne Evrope, nekih azijskih zemalja te domicilnog stanovništva može se pratiti ekonomska i socijalna promocija pojedinih etničkih skupina. Doseljenici iz Južne Evrope koji u Australiju useljavaju u većem broju poslije II svjetskog rata u pravilu naseljavaju središnje dijelove grada koji su manje atraktivni za domaće stanovnike i doseljenike koji žive duže vremena u Australiji. Zahvaljujući ekonomskom napretku, tijekom vremena, mnogi doseljenici iz Južne Evrope sele iz etničkih enklava na atraktivnije lokacije, prepuštaju prostor za formiranje novih doseljeničkih enklava. Druga generacija u pravilu ne tendira etničkoj koncentraciji te su oni u tom pogledu sličniji ponašanju domicilnog stanovništva i doseljenika iz Zapadne i Sjeverne Evrope koji su dispergirani u prostoru čineći amalgam sydneyanskog stanovništva.

Mnogi su autori već početkom ovog stoljeća ukazali na pojavu i važnost etničkog okupljanja u velikim gradovima i njihovu stratifikaciju na toj osnovi. Ova pojava posebno je često isticana na primjeru istočnih američkih gradova u kojima su formirane enklave pa i geta na etničkoj i rasnoj osnovi. Za razliku od evropskih velegradova, u kojima je ovaj proces bio izraženiji u prošlosti, te sjevernoameričkih i južnoameričkih, u kojima je etničko strukturiranje posebno dinamično početkom 20. stoljeća, pojedine australijske i kanadske metropole predstavljaju suvremeni primjer etničkog okupljanja i razvoja etničkih zajednica. Koliko je ovaj proces aktualan i danas pokazat će primjer Sydneya, uz Melbourne i Adelaide, jednoga od najreceptivnijih središta doseljeničkog stanovništva u Australiji.

Da bi se donekle uočila važnost doseljenika na porast i etničko strukturiranje australijskih gradova potrebno je ukazati na specifične australijske prilike koje su, s jedne strane, omogućile dinamično useljavanje u zemlju a, s druge, uvjetovale intenzivno okupljanje doseljenika na relativno suženom prostoru.

Specifičnost australijskog demografskog razvoja očituje se prije svega u jakom mehaničkom porastu stanovništva koji u pojedinim godinama prelazi i

preko polovine ukupnog porasta. Priljev stranog stanovništva posebno je dinamičan u poslijeratnom razdoblju u kojem je stanovništvo Australije uvećano za 7 milijuna od čega 35,8% neto migracijom.¹ Karakteristično je, međutim, da nagao priljev stranog stanovništva u Australiju nije istodobno bio praćen i unaprijed planiranom politikom njegove prostorne distribucije. Naseljavanje ovog stanovništva bilo je više-manje »spontano« a uvjetovano je geofizičkim karakteristikama kontinenta i postojećim rasporedom stanovništva te privrednom i socijalnom infrastrukturom.

U prostornom rasporedu stanovništva Australije geografski faktori i klimatski elementi posebno su determinantni. Prostrana tropska i aridna područja sjeverne i središnje Australije suzila su naseljen prostor na klimatski povoljnija područja, a litoralna orijentacija i upućenost australske privrede na izvoz i međunarodnu trgovinu uvjetovali su jačanje administrativno-upravnih i lučko-industrijskih središta u primorju. Na taj način nastala je izrazita koncentracija stanovništva u klimatski povoljnijim područjima unutar tzv. Bumerang zone, koja se proteže od Brisbanea do Adelaide i na jugozapadu sa središtem u Perthu. Snažan poslijeratni industrijski razvoj još je više potencirao okupljanje stanovništva na nižoj teritorijalnoj razini. U tom smislu posebno su atraktivne postale pojedine metropole koje se razvijaju kao administrativno-upravna, privredna, prometna i kulturna središta. Pored njih sve veći značaj dobiva i nekoliko sekundarnih industrijskih centara u kojima je locirana metalurgijska i kemijska industrija a koji prostorno gravitiraju prema spomenutim metropolama. Na taj se način razvilo na liniji Newcastle-Sydney-Wollongong (Novi Južni Wales), Melbourne-Geelong (Victorija) i Adelaide-Whyalla (Južna Australija) nekoliko prostranih konurbacijskih područja koja, uz još izdvojenu zonu na zapadu oko Perthu i nekoliko centara lokalnog značaja (Darwin i Hobart), postaju centri okupljanja stanovništva te privredne i društvene aktivnosti zemlje.

Doseljeničko stanovništvo, a posebno tzv. »novi doseljenici« koji u Australiju useljavaju nakon rata snažno su privučeni u pojedine metropole.² Mogućnost zaposlenja u industriji, u uslužnim djelatnostima, građevinarstvu i drugdje odredili su njihovu destinaciju dok su profesionalni i socioekonomski status, rodbinska povezanost, udaljenost do radnog mjesta i još mnogi drugi faktori utjecali na izbor mjesta stanovanja. I upravo na ovoj razini započinje etničko strukturiranje grada koje, s obzirom na složenost doseljeničkog kontingenta, može biti više ili manje naglašeno te ovisno od toga u prostoru prisutno i prepoznatljivo.

Sydney ulazi u red najstarijih australskih naselja koje je osnovano potkraj 18. stoljeća na mjestu na kojem su iskrcani prvi kažnjenici i doseljenici. U toku nešto manje od dva stoljeća Sydney se razvio u jednu od vodećih svjetskih metropola a u australskim razmjerima u vodeći centar lake industrije i ključno središte zemlje za tuzemni i inozemni promet. Zajedno s gravitacijskim centrima teške industrije Newcastleom i Wollongomom, konurbacijsko područje Sydneya čini jednu od najnaseljenijih i najrazvijenijih zona Australije.

Dinamičan privredni i administrativni razvoj Sydneya odrana je uvjetovao intenzivan priljev stanovništva u grad, međutim, zbog relativno homogenog sastava doseljeničkog kontingenta etnička strukturiranost grada u pred-

1 Godine 1947. u Australiji je popisano 7 579 358 stanovnika a 1981. godine 14 576 330, te porast za spomenuto međupopisno razdoblje iznosi 6 996 972 osobe, od čega se 4 486 447 (64,2%) odnosi na prirast autohtonog, a 2 510 525 (35,8%) na prirast alohtonog stanovništva, što odgovara mehaničkom porastu.

2 U razdoblju 1947-1976. stanovništvo Sydneya poraslo je za 524 618 osoba, Melbournea za 572 049, Perthu za 526 703 i Adelaide za 510 479 osoba. Stranorodeno stanovništvo sudjelovalo je u porastu Sydneya sa 38,3%, Melbournea sa 44,2%, Perthu sa 38,3% i Adelaide sa 41,9%.

ratnom razdoblju nije jače izražena. Ovo razdoblje važno je stoga jer se u to vrijeme grad urbano i funkcionalno razvijao, o čemu je dobrim dijelom ovisio i njegov budući izgled. Poslovni dio grada širio se uzduž nekoliko paralelnih ulica nadomak luke a pored njih nikla su stambena naselja promjenjive rezidencijalne vrijednosti. Južno od ove zone podižu se industrijski pogoni, a unutar njih grade se stambena naselja niske rezidencijalne vrijednosti. Razvoj gradskoga i željezničkog prometa potkraj 19. i početkom ovog stoljeća omogućio je rast naselja prostorno udaljenih od centralne poslovne i južne industrijske zone grada. Tako se prema zapadu šire pretežno industrijsko-radnička naselja dok se prema istoku šire predgrađa više rezidencijalne vrijednosti. Na rubovima grada stambena zona postupno prelazi u mješovito stambeno-agrarno, a dalje u izrazito agrarno područje.

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća nebritanski doseljenici zbog malobrojnosti³ ne utječu značajnije na etničko strukturiranje grada, premda je ono već i tada zamjetljivo. U to vrijeme posebno je uočljivo okupljanje kineskih doseljenika koji, iako malobrojni, zbog vrlo naglašene rezidencijalne koncentracije u centralnom dijelu grada (u samo jednoj ulici) čine već u 19. stoljeću etnički prepoznatljivu, a na prostornom planu izdvojenju skupinu. Pored okupljenosti u »kineskoj četvrti« sekundarni centri naseljenosti ovih doseljenika nastaju u mješovito agrarno-stambenim zonama na jugu i sjeveru Sydneya gdje se bave uzgojem voća i povrća za potrebe gradske tržnice. Zabrana useljavanja u Australiju sa susjednoga azijskog kopna ograničila je već početkom ovog stoljeća jače širenje kineske zajednice u gradu. U isto vrijeme evropske skupine pokazuju niži stupanj rezidencijalne koncentracije od Kineza, iako je i on diferenciran s obzirom na etničko porijeklo, profesionalni i socijalni status kao i dužinu boravka doseljenika u gradu. To je i razlog što su se doseljenici iz Skandinavije, pretežno lučki radnici i mornari, nastanili u blizini luke. Nijemci, po zanimanju zanatlije i trgovci, s dužim boravkom u gradu, dispergirani su na širem području grada sa slabom zamjetnom koncentracijom na zapadu, dok južni Evropljani pokazuju nešto viši stupanj rezidencijalne koncentracije u centralnom Sydneyu i sjevernoj agrarnoj prigradskoj zoni. Malobrojni doseljenici s Bliskog istoka u većoj su se mjeri okupili u stambeno jeftinijoj industrijskoj zoni južnog Sydneya baveći se pretežno trgovinom. Doseljenici iz Velike Britanije i Irske, koji se u kulturološkom pogledu ne razlikuju znatnije od Australaca, na prostornom planu slijede autohtonu osnovu.

U međuratnom razdoblju udio je nebritanskih doseljenika u Australiji u porastu, posebno onih s juga Evrope. U pogledu prostornog rasporeda ovi doseljenici ne odstupaju znatnije od ranije započetoga etničkog grupiranja. U Sydneyu većina južnoevropskih doseljenika nastanila se u centralnim i južnim predgrađima koja s vremenom prerastaju u žarišta etničkog okupljanja i djelovanja. Sekundarni centri okupljanja Talijana i Jugoslavena, iako opsegom znatno manji, postaju dvije različite gradske zone na sjeveru i zapadu Sydneya. U sjevernoj prigradskoj zoni smještaj nalaze pretežno oni južni Evropljani koji duže borave u Australiji te su stekli potreban novac za kupnju kuće i zemljišta za bavljenje povrtlarstvom. U zapadnoj prigradskoj zoni, u kojoj se podižu novi industrijski pogoni, smještaj nalaze većinom radnici zaposleni u lokalnoj industriji. Karakteristično je, međutim, da doseljenici iz Grčke i sa Bliskog istoka ne pokazuju slične tendencije formiranja sekundarnih žarišta okupljanja. Zbog izrazite orijentacije na malu trgovinu i uslužne

³ Godine 1881. na području Sydneya boravilo je 220 984 stanovnika od čega 7 800 (3,5%) porijeklom iz nebritanskih zemalja; godine 1901. od 487 900 stanovnika Sydneya 15 453 (3,2%) odnosilo se na nebritanske doseljenike.

djelatnosti te vrlo izraženu lančanu migraciju, ovi doseljenici ostali su poslovno i stambeno vezani uz središnji dio grada niže rezidencijalne vrijednosti.

Poslijeratno razdoblje unijelo je znatne promjene u imigracijska kretanja u Australiji. Broj doseljenika naglo raste, a etnička struktura postaje sve složenija, posebno nakon napuštanja tzv. »bijeke australijske imigracijske politike« sredinom 1970-ih godina.

Zadnji popis stanovništva Australije proveden 1981. popisao je 3 156 427 osoba nastanjenih na metropolitanskom području Sydneya od čega je 26,4% (334 234) rođeno izvan Australije. (5) Ovo stanovništvo etnički je i profesionalno prilično heterogeno. Ako se izuzmu Britanci i Irci, koji čine 29,6% doseljeničkog kontingenta, a koji po mnogim obilježjima sliče autohtonoj osnovi, onda se najveći udio doseljenika odnosi na južne Evropljane (23,3%), Azijate (16,5%) i doseljenike sa susjednih pacifičkih otoka (7,9%). Udio doseljenika iz ostalih zemalja Zapadne i Istočne Evrope, obaju Amerika i Afrike, iako je malen (22,7%), još više potencira etničko strukturiranje grada. Na profesionalnom planu razlike su između doseljeničkih skupina također izražene. Velikim dijelom doseljenici iz Novog Zelanda, Amerike i Zapadne Evrope i dijelom Azije čine svojevrsan *brain drain* za razliku od doseljenika iz Južne Evrope, Bliskog istoka i susjednih pacifičkih otoka koji useljavaju u Australiju zbog velike potražnje za nekvalificiranom i polukvalificiranom radnom snagom.

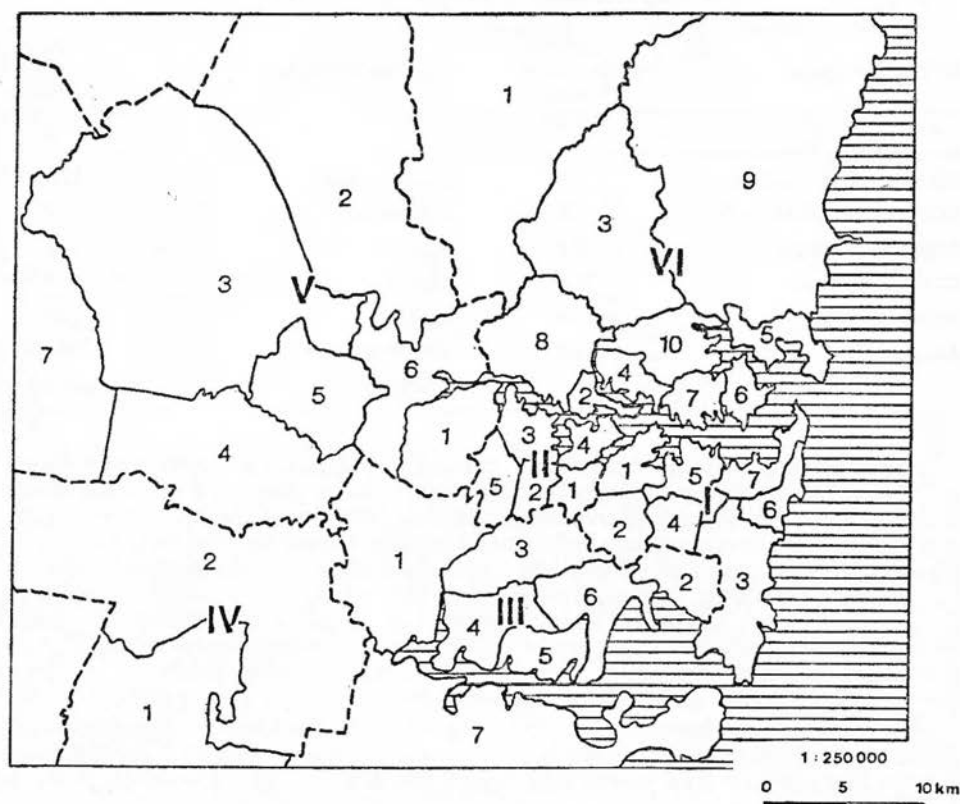
Nagao porast stanovništva na metropolitanskom području Sydneya uvjetovao je u poslijeratnom razdoblju dinamičnu širenje grada na račun agrarnog zaleđa a u samom gradu izazvao određene fizionomske i funkcionalne promjene (slika 1).

Već ranije formirane poslovne, lučke i industrijske zone u centralnom i južnom Sydneyu (Sydney, South Sydney, Leichhardt, Marrickville, Botany i Rockdale) zadržale su ove funkcije, a pojedina stambena naselja u njima zbog trošnosti i pretrpanosti pretvaraju se sve više u »slamove« i tranzitne zone za pojedine kategorije stanovništva. Istočno i zapadno od ovih industrijskih, lučkih, poljskih i stambenih predjela proširuju se i revitaliziraju rezidencijalne zone Wollahre, Waverleya, Randwicka (na istoku) i Drummoyne, Burwooda i Strathfielda (na zapadu) te Kogarah i Sutherlanda (na jugu). Ove zone centralnoga, centralnozapadnog i južnog Sydneya zbog blizine poslovnom centru grada a odvojenosti od industrijskih pogona dobivaju na rezidencijalnoj vrijednosti i privlače boljestojeće kategorije stanovnika. Snažan industrijski razvoj u poslijeratnom razdoblju nametnuo je potrebu decentralizacije industrije na širem gradskom području a to se sredinom 1950-ih i 1960-ih godina odrazilo na jačanju vanjskih industrijskih predgrada, pretežno na zapadu u Auburnu, Blacktownu, Fairfieldu i drugih. Sjeverna gradska zona koja se razvijala kao mješovito stambeno-agrarno područje, nakon izgradnje mosta godine 1932, postala je prostorno i funkcionalno vezana s gradom i prerasla je s vremenom u privlačan rezidencijalno-ljetovališni dio grada, na koji se nadovezuje udaljeno područje Wyong-Gosforda. U novije vrijeme pojedini dijelovi starog Sydneya, koje je svojevremeno napuštalo domaće stanovništvo, revitaliziraju se te ponovo postaju atraktivni za pojedine kategorije stanovništva (umjetnike, samce, poslovne ljude, turiste i dr.).

Funkcionalno zoniranje grada koje se ogleda i u rezidencijalnim vrijednostima pojedinih dijelova grada dobrim je dijelom utjecalo na prostorni raspored stanovništva pri čemu je etničko strukturiranje posebno uočljivo.

Analiza podataka o prostornom rasporedu stanovništva Sydneya po dijelovima grada i lokalnim okruzima simptomatična je jer ukazuje na postojeće razlike u rezidencijalnoj distribuciji ne samo između autohtonog i alohtonog stanovništva već i između samih doseljeničkih skupina.

Slika 1 Administrativno-teritorijalna podjela Sydneya prema lokalnim okruzima i dijelovima grada

I CENTRALNI SYDNEY

1. Leichhart
2. Marrickville
3. Randwick
4. South Sydney
5. Sydney
6. Waverley
7. Wollahra

II CENTRALNOZAPADNI

1. Ashfield
2. Burnwood
3. Concord
4. Drummoyne
5. Strathfield

III JUŽNI SYDNEY

1. Bankstown
2. Botany
3. Canterbury
4. Hurstville
5. Kogarah
6. Rockdale
7. Sutherland

IV JUGOZAPADNI SYDNEY

1. Campbelltown
2. Liverpool

V ZAPADNI SYDNEY

1. Auburn
2. Baulkham Hills
3. Blacktown

4. Fairfield
5. Holroyd
6. Parramatta
7. Penrith

VI SJEVERNI SYDNEY

1. Hornsby
2. Hunter's Hill
3. Ku-Ring-Gai
4. Lane Cove
5. Manly
6. Mosman
7. North Sydney
8. Ryde
9. Warringah
10. Willoughby

Tablica 1

Indeks različitosti između odabranih etničkih skupina i Australaca na metropolitanskom području Sydneya 1981.

Područje/regija	Indeks različi- tosti	Etničke skupine	Indeks različi- tosti
	1		2
Ukupno stanovništvo	2.9	Nizozemska	12.2
Doseljenici ukupno	9.8	Njemačka	11.1
Zapadna Evropa	7.1	Poljska	20.5
Istočna Evropa	21.5	Grčka	44.4
Južna Evropa	20.6	Italija	16.4
Azija	14.5	Jugoslavija	19.0
		Turska	33.8

Indeks rezidencijalne različitosti⁴ računat u odnosu na autohtono stanovništvo pokazuje da su pojedine etničke skupine jače segregirane od Australaca, što znači da će stupanj njihove rezidencijalne koncentracije biti vrlo izražen u pojedinim dijelovima grada, odnosno lokalnim okruzima. Najveću razliku u prostornom rasporedu u odnosu na autohtono stanovništvo pokazuju Grci i Turci, nešto nižu Jugoslaveni, Talijani i Azijati a najnižu zapadni Evropljani. Karakteristično je, međutim, da su upravo one skupine koje pokazuju i najveći otklon u prostornom rasporedu od Australaca, okupljene pretežno u manje vrijednim rezidencijalnim zonama grada, što još više potencira njihovu segregaciju ne samo na socijalno-ekonomskom planu već i na etničkom.

Da bi se mogao procijeniti značaj »segregacije« doseljenika, odnosno pojedinih etničkih skupina potrebno je analizirati prostorni raspored autohtonoga i alohtonog stanovništva prema dijelovima grada i lokalnim okruzima (tablica 2, slika 2a, 2b).

Indeks rezidencijalne koncentracije⁵ Australaca u odnosu na doseljenike najizrazitiji je u udaljenoj zoni Wyong-Gosford (244), a zamjetljiv je i u sjevernom Sydneyu (115). U spomenutim područjima grada, koja karakterizira niska prosječna gustoća naseljenosti⁶ s prostranim rezidencijalnim i ljetova-

⁴ Indeks različitosti računa se po izrazu $IR = \frac{1}{2}e(r_2 - r_1)$ gdje:

r_1 označava udio (%) autohtonog stanovništva u pojedinim dijelovima grada (lokalnim okruzima) u odnosu na ukupno autohtono stanovništvo grada, a

r_2 označava udio (%) određene etničke skupine u pojedinim dijelovima grada (lokalnim okruzima) u odnosu na istu etničku skupinu na čitavom gradskom području.

Prema: S. Shryock i dr. The Methods and Materials of Demography, Washington, 1973, str. 232-233.

⁵ Indeks rezidencijalne koncentracije jest udio (%) određene populacije (u ovom slučaju Australaca i doseljenika (u odnosu na cjelokupnu populaciju (Australce i doseljenike) određene teritorijalno-administrativne jedinice (područja grada, odnosno lokalnog okruga). Računa se po izrazu $IRK = e(r_1 - r_2) \times 100$. Vrijednosti od 100 pokazuju da u prostoru nije došlo do znatnije koncentracije određene skupine, a iznad 100 da je koncentracija dosegla adekvatan stupanj.

⁶ Prosječna gustoća stanovnika u Sydneyu godine 1981. iznosila je 268 st/1 km². Područja centralnoga, centralnozapadnog i južnog Sydneya bilježe gustoću znatno iznad gradskog prosjeka (40°, 3080 i 1289 st/1 km²), dok zapadni i sjeverni Sydney te Wyong-Gosford imaju gustoću znatno ispod prosjeka (68, 159 i 98 st/1 km²).

Tablica 2

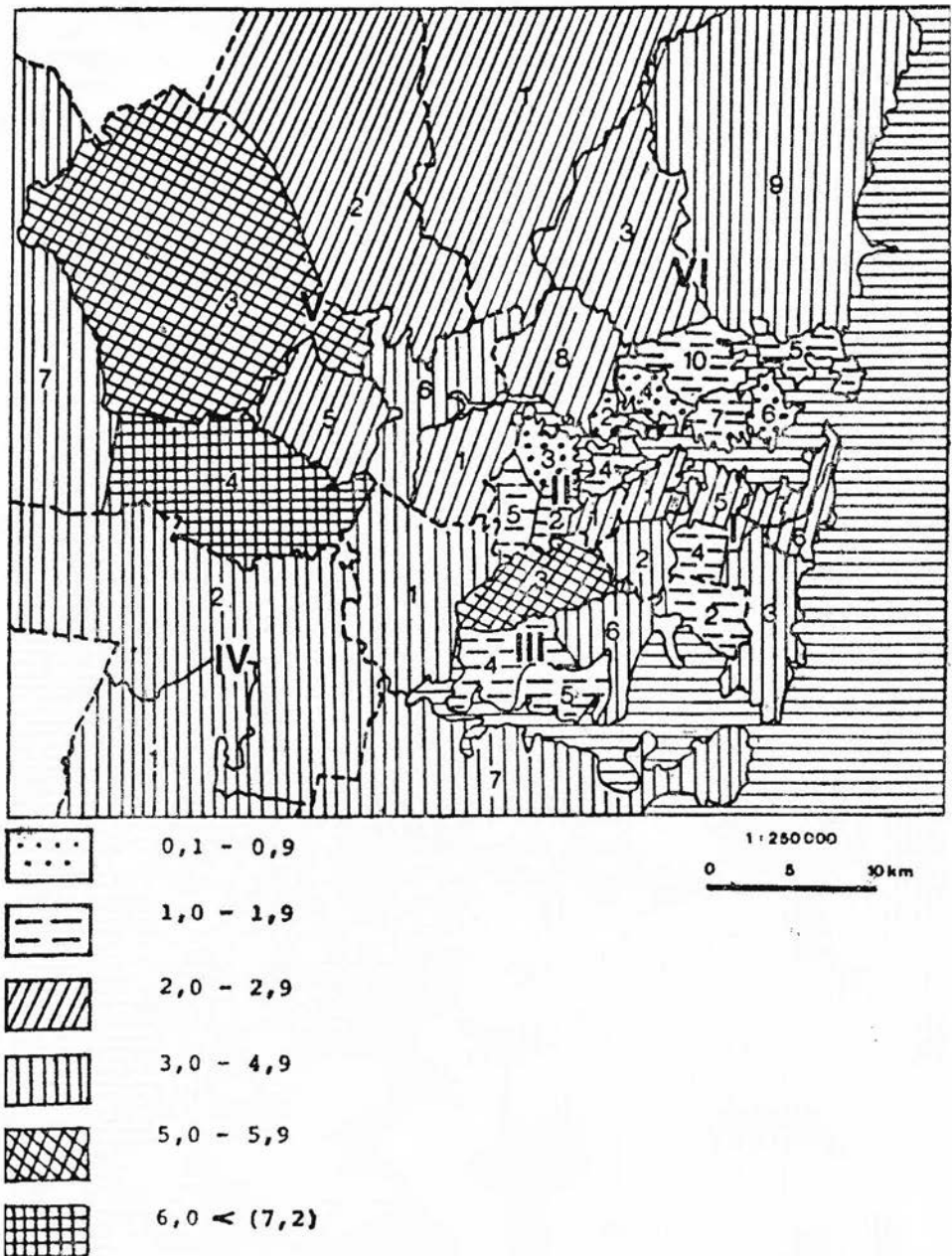
Prostorni raspored Australaca i doseljenika na metropolitanskom području Sydneya prema gradskim područjima 1981.

GRADSKA PODRUČJA	AUSTRALCI			DOSELJENICI		
	Indes koncentracije na:	Indes koncentracije na:		Indes koncentracije na:		
	Ukupno stanovništvo	doseljenike		Ukupno stanovništvo	Australce	
Centralni Sydney	11.8	84	58	18.9	144	172
Centralnozapadni Sydney	4.1	87	66	8.2	132	151
Južni Sydney	21.4	102	106	24.4	96	94
Jugozapadni Sydney	7.3	106	128	3.5	83	78
Zapadni Sydney	27.3	102	105	27.6	97	95
Sjeverni Sydney	22.0	104	115	16.7	90	87
Wyong-Gosford	6.1	117	244	.7	48	41
SYDNEY	100.0			100.0		
	2322193			882503		

Slika 2a Prostorni raspored australaca u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1981.

Slika 2b Prostorni raspored doseljenika u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1981.

lišnim zonama, nastanila se gotovo trećina autohtonog stanovništva. Ostala područja veće okupljenosti Australaca jesu jugozapadni (128) i zapadni Sydney (105) gdje je prosječna gustoća stanovništva i najniža i gdje prevladavaju novija industrijsko-rezidencijalna naselja s obiteljskim kućama i prostranim vrtovima. Treća zona veće privlačnosti za domaće stanovništvo jesu rezidencijalna (Sutherland) i industrijsko-rezidencijalna (Bankstown) područja južnog Sydneya (106). Za razliku od navedenih izrazito rezidencijalnih i novijih industrijsko-rezidencijalnih područja, zastupljenost Australaca u odnosu na doseljenike niska je u centralnozapadnom (66) i centralnom Sydneyu (58). Ovi dijelovi grada i najgušće su naseljeni s usko poredanim kućama bez okućnica niske rezidencijalne vrijednosti, te već od početka ovog stljeća služe kao receptivni centri za pojedine južnoevropske i azijske skupine. Ostali dijelovi grada, premda su privukli veći broj doseljenika, ne čine i prostor njihove izrazite koncentracije zbog općenito većeg udjela autohtonog stanovništva u njima. Izuzetak su pojedina predgrađa u kojima su se formirali sekundarni centri okupljanja određenih doseljeničkih skupina.

Prostorna distribucija gradskog stanovništva podložna je s vremenom promjenama, međutim, i čine su uvjetovane postojećom socijalno-ekonomskom i etničkom diferencijacijom. Uspoređujući prostorni raspored Australaca i doseljenika na metropolitanskom području Sydneya u posljednjem međupopisnom razdoblju, 1976—1981, moguće je zapaziti stanovište promjene uzrokovane intraurbanim kao i interurbanim migracijama.⁷ Domaće stanovništvo, kao što se to i prije opazilo, sklono je napuštanju manje atraktivnih zona centralnog Sydneya i pomicanju prema novijim industrijskim predgrađima zapadnoga i rezidencijalnim zonama sjevernog i istočnog Sydneya, dok se kod doseljenika opaža selenje iz nekih receptivnih zona centralnoga i centralnozapadnog Sydneya u korist atraktivnijih zona na jugozapadu i zapadu. U smjeru sjevernog Sydneya nije zapaženo značajnije pomicanje doseljenika.

S obzirom na heterogenost doseljenika u pogledu profesionalnih, socioloških i ekonomskih razlika moguće je predvidjeti njihovu diferencijaciju i na prostornom planu. Ova diferencijacija posebno je uočljiva između doseljenika porijeklom iz engleskih govornih zemalja i ostalih, a očituje se u jačoj identifikaciji ovih prvih s autohtonom osnovom te izrazitijom rezidencijalnom segregacijom potonjih (tablica 3, slika 3a, 3b).

Indeks rezidencijalne koncentracije pokazuje da je do jačeg okupljanja doseljenika iz engleskih govornih zemalja došlo u dvije gradske zone: u rezidencijalnim područjima centralnog Sydneya (Waverleya-150, Wollahre-100, Sydneya-150) te u sjevernom Sydneyu (North Sydney-160, Warringah-150), što odgovara općenito njihovu višem socijalno-ekonomskom statusu u odnosu na doseljenike i u prosjeku za domaće stanovništvo. Za razliku od njih, doseljenici porijeklom iz ostalih zemalja u većoj su mjeri okupljeni u centralnom (181), centralnozapadnom (198) i južnom Sydneyu (107), te u pojedinim predgrađima na zapadu. Ovi doseljenici od kojih su se mnogi uselili u grad putem lančane migracije okupili su se do te mjere u nekoliko lokalnih okruga i ulica da su etnički sadržaji postali vidljivi i na fizionomskom planu, kao što su to nacionalni lokali i klubovi, putničke agencije, crkve i sl. (tablica 4, slike 4a i 4b).

⁷ Zbog usporedbe vidi prikaz prostornog rasporeda Australaca i doseljenika u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1976. u radu: V. Mikačić, Migrant u australskim gradovima: primjer urbane naseljenosti jugoslavenskih doseljenika u Sydneyu. Migracije, broj 5, Zagreb,

Tablica 3

Prostorni raspored doseljenika iz engleskoga i neengleskog govornog područja na metropolitanskom području Sydneya prema gradskim područjima 1981.

GRADSKA PODRUČJA	Doseljenici iz engleskih govornih zemalja			Doseljenici iz engleskih govornih zemalja		
		Indeks koncentracije na: Australce doseljenike			Indeks koncentracije na: Australce doseljenike	
Centralni Sydney	16.5	140	87	21.4	181	113
Centralnozapadni Sydney	3.5	85	43	8.1	198	99
Južni Sydney	16.5	77	68	23.0	107	94
Jugozapadni Sydney	7.3	100	209	4.9	67	140
Zapadni Sydney	24.5	90	98	27.5	100	100
Sjeverni Sydney	27.1	123	162	14.0	64	84
Wyong-Gosford	4.6	79	657	1.1	18	157
SYDNEY	100.0			100.0		
	331209			503071		

* Engleski govorne zemlje jesu V. Britanija, Irska, Kanada, SAD i Afrika.

Tablica 4

Prostorni raspored južnoevropskih doseljenika na metropolitanskom području Sydneya prema gradskim područjima 1981.

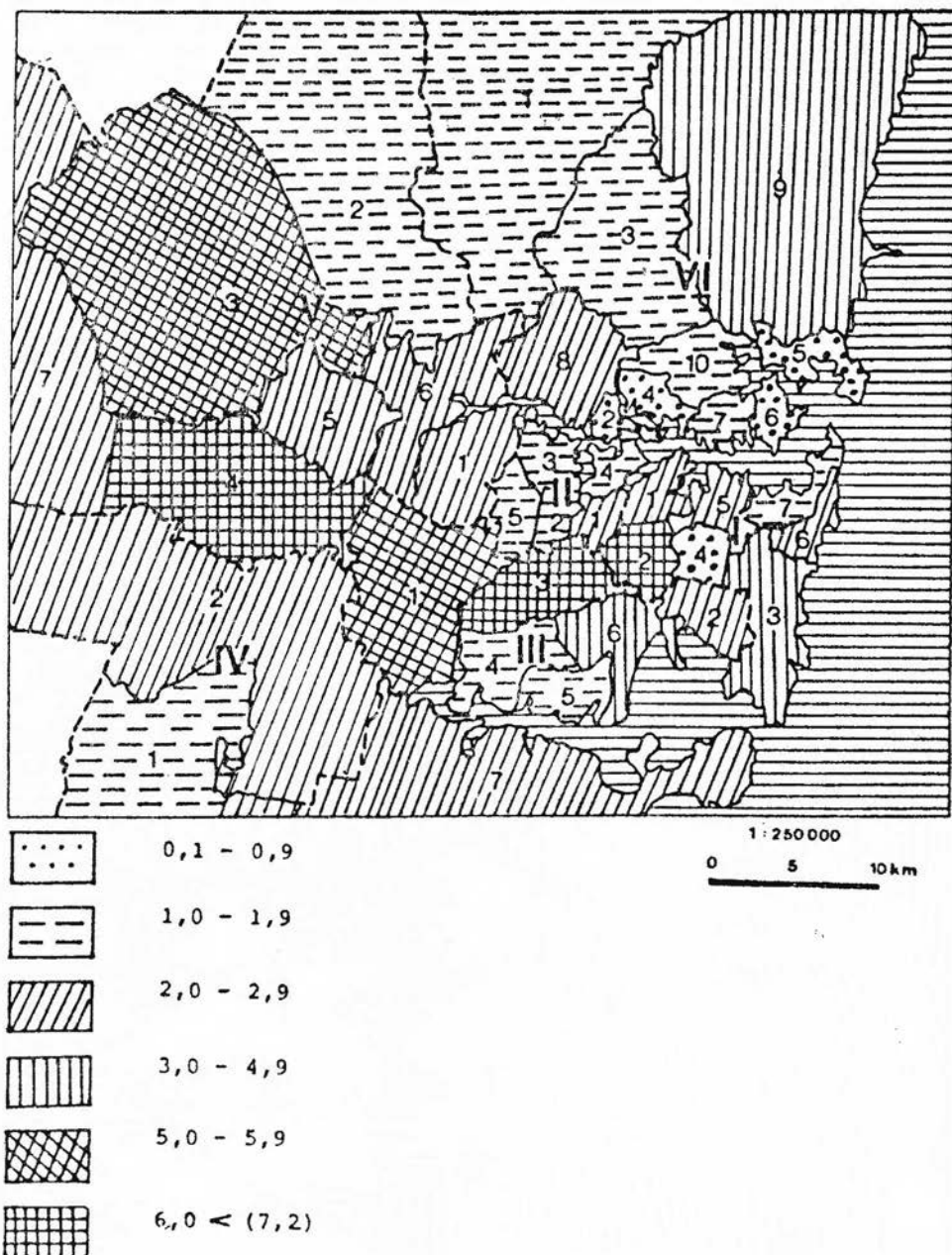
GRADSKA PODRUČJA	GRCI			TALIJANI			JUGOSLAVENI		
	Indeks koncentracije na: Australce Doseljenike			Indeks koncentracije na: Australce Doseljenike			Indeks koncentracije na: Australce Doseljenike		
Centralni Sydney	35.7	303	189	13.6	115	72	15.8	134	78
Centralnozapadni Sydney	7.3	178	89	18.7	456	228	4.8	117	77
Južni Sydney	38.7	180	159	20.8	97	85	27.2	127	135
Jugozapadni Sydney	2.0	27	157	6.6	90	188	6.6	90	116
Zapadni Sydney	10.9	40	39	25.0	92	91	35.0	131	138
Sjeverni Sydney	4.9	22	29	14.7	66	88	9.2	42	48
Wyong-Gosford	.5	8	71	.6	10	100	.6	10	24
SYDNEY	100.0			100.0			100.0		
	43649			62684			44350		

Grci koji pokazuju najviši indeks prostorne različitosti u odnosu na Australce okupljeni su u centralnom i južnom Sydneyu u svega nekoliko lokalnih okruga u kojima je rezidencijalna koncentracija vrlo visoka (Marrickville-1640, Canterbury-1270, Rockdale-500, Randwick-450 i Botany-330.) Turci su vidno segregirani u svega jednom lokalnom okrugu zapadnog Sydneya (Auburn 2000), a Libanonci u južnom (Canterbury-1880, Bankstown-670, Rockdale-510) i centralnom Sydneyu (Marrickville-640). Talijani i Jugoslaveni, za razliku od njih, dispergirani su na širem području grada, ali i kod njih se mogu identificirati centri etničkog okupljanja. Talijani su u većoj mjeri nastanjeni u privlačnijim predgrađima centralnozapadnog (Ashfield-490, Burwood-230, Concord-220, Drummoyne 460) i sjevernog Sydneya (Ryde-250), te novijim industrijskim predgrađima (Liverpool-210, Fairfield-760), a što odgovara njihovoj uspješnijoj ekonomskoj i socijalnoj etabliranosti u australijsku zajednicu. Doseljednici iz Jugoslavije koji čine recentnu doseljeničku skupinu, u većoj su se mjeri okupili u jeftinijim zonama centralnoga (Marrickville 580, South

Slika 3a Prostorni raspored doseljenika iz zemalja engleskog govornog jezika u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1981.

Slika 3b Prostorni raspored doseljenika iz zemalja neengleskog govornog jezika u Sydneju prema lokalnim okruzima 1981.

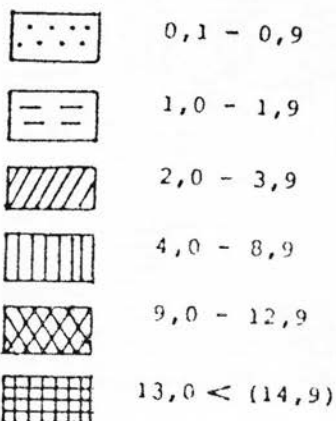
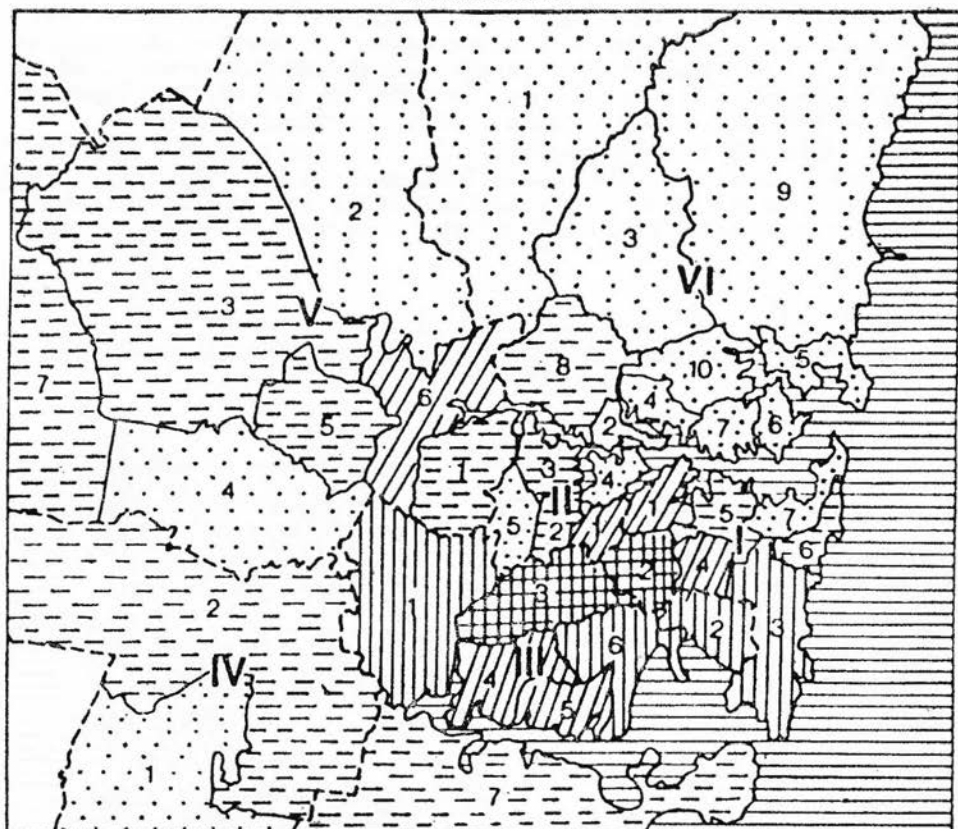
Sydney-110), južnog (Bankstown-160, Botany-180, Rockdale-700), te novijim predgradima jugozapadnoga (Liverpool-130) i zapadnog Sydneya (Auburn-220, Blacktown-110 i Fairfield-1160). Ostale doseljeničke skupine ne pokazuju značajnija odstupanja u odnosu na njihov već ranije formiran prostorni raspored. Nijemci su i nadalje jače zastupljeni na zapadu (Liverpool-170, Blacktown-160, Fairfield-370, Penrith-170), Nizozemci na sjeveru (Warringah-260) a istočnoevropljani u revitaliziranim zonama centralnog Sydneya.

Kako je razvoj etničkih zajednica u Sydneyu usko povezan s dinamikom useljavanja i strukturom doseljeničkog kontingenta, to se, s obzirom na ograničeno useljavanje u Australiju u zadnjih desetak godina, postavlja pitanje budućeg razvoja ovih zajednica i daljnjeg strukturiranja grada na toj os-

Slika 4a Prostorni raspored doseljenika iz Jugoslavije u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1981.

Slika 4b Prostorni raspored doseljenika iz Grčke u Sydneyu prema lokalnim okruzima 1981.

1:250 000
0 5 10 km

novi. Primjer Sydneya pokazuje da je etničko okupljanje i rezidencijalna segregacija izrazitija kod tih doseljeničkih skupina koje kraće borave u novoj sredini a na socijalnom i ekonomskom planu slabije su etablirani. Ograničeno useljavanje novih doseljenika te pojačane intraurbane migracije bez sumnje će pridonijeti slabljenju etničkih centara naseljenosti. Ovaj proces posebno je očit u druge generacije, koja je profesionalno i prostorno mobilnija od roditelja. Stoga se može pretpostaviti da će pojedine gradske zone s vremenom gubiti naglašeno etnički karakter i poprimati sve više etničko-klasni, da bi u daljoj budućnosti podjela australskih metropola bila više diktirana socijalnom, ekonomskom i klasnom podjelom društva a manje etničkom kao dosad. Primjer američkih gradova iz ne tako davne prošlosti pokazuju sličan razvoj.

LITERATURA

1. Badcock, B. A.: The Residential Structure of Metropolitan Sydney. Australian Geographical Studies, broj 1, 1973, str. 1-27.
2. Burnley, I. H.: Immigrants in Australian Cities. The Australian Quarterly, broj 4, 1971, str. 57-69.
3. Burnley, I. H.: Ethnic Factors in Social Segregation and Residential Stratification in Australian's Large Cities. The Australian and New Zealand Journal of Sociology, broj 1, 1975, str. 12-19.
4. Lieberman, S.: Ethnic Patterns in American Cities. Free Press of Glencoe, 1963.
5. Mackinoly, J.: Local Government Area, Ethnic Population Profiles as at 1981 Census. Vol. I in Sydney Statistical Division, Ethnic Affairs Commission of New South Wales, Sydney, 1984.
6. Wolforth, J.: Residential Concentration of non-British Minorities in 19th century Sydney. Australian Geographical Studies, broj 2, 1974, str. 207-218.
7. Zubrzycki, J.: Ethnic Segregation in Australian Cities. International Population Conference, Vienna, 1959, str. 1-6.

SUMMARY

RESIDENTIAL STRATIFICATION OF SYDNEY INFLUENCED BY IMMIGRANTS' ETHNIC CONCENTRATION

As shown by the results of the population census, the ethnic structure of the population of metropolitan Sydney is very pronounced. By analysing data on the spatial distribution in Sydney of immigrants from South, West and North Europe, and some Asian countries, as well as the spatial distribution of the domestic population, it is possible to follow the economic and social advancement of individual ethnic group. Immigrants from South Europe who have come to Australia since World War II generally inhabit the central parts of the city which are less attractive for the domestic population and for immigrants that have lived in Australia for a longer period. Due to economic advancement, with time, many immigrants from South Europe move out of ethnic enclaves into more attractive neighbourhoods, leaving space for the formation of new ethnic enclaves. The second generation, in general, does not tend towards ethnic concentration, and in this respect is more similar to the domestic population and to immigrants from West and North Europe who are spatially dispersed, creating an amalgam in the Sydney population.